

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Belső farkasutca 78. sz. alatt gr. BÄNFFI ház emeletében.

Megjelen e lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt.

Ára évenként 3 ft. o. é. Hirdetés: ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. é. s minden hirdetés után 30 kr. helyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik. A nyilatkozatok cikkek sora után 15 kr. előleges befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, ápril 25.

(D) Ha harmincz s egy pár év előtt néhány csakányos fiatal görög felkelése a görög ügyet európai kérdéssé tette, s ezen országoknak a töröktől végelszakiatását eredményezte; nem csodálkozhatunk, ha a sokkal fontosabb Lengyelországban az események azon höngbje, mit néhány kaszás indított meg, már-már európai kérdéssé nőtte ki magát.

Három nagyhatalom járult már a lengyel nemzeten érdekében az orosz cárhoz tanácsadással, s a közfigyelem élénken vár az orosz hatalom feleletére, mit a nagyhatalmak barátságos felszólítására adni fog.

Látjuk ez alatt az európai népek közvéleményének mind élelkebb nyilatkozatát; látjuk Franciaország elpalástolhatlan készülődését, melynek császára szokott ugyan irányt adni a közvéleménynek, de egyszersmind a hol ez irányt önként és erőteljes hullámban megindul s növekszik, elég észélyes ő, szembe nem uszni áradásával.

Hinni lehet, hogy hosszas diplomatiázások által engednek a nagyhatalmak időt Oroszországnak, hogy a lengyelekkel végezzen, s így a tények kerülhetlen logikájával leverjék, vagy kiolták a közvélemény harezias irányát; azonban, ha a lengyel guerrillaharczok igen ügyes és elszánt előhaladását tekintjük, nem lehet biztosan állítani, hogy e forradalmat az orosz kormány oly hamar elolthattja; és így szintén a tények kerülhetlen logikája kényszerítheti arra Napoleont, hogy azon orosz hadjáratot, melyet nagybátyja sikertelenül kísértett meg, ő most valószínűleg jobb sikerrel végrehajtja.

Ugy látszik, az orosz diplomacia ezen kilátásokra számít, mert már is nagyon erősített Kronstadtot, Sz. Pétervárt ezen kulesát, s a svédnek erőlyes remonstratioi az orosz kormány ellen arra mutatnak, hogy a francia császár az oroszokkal szomszédos hatalmakkal az eshetőségek felett már is érintkezett.

Az oroszoknak alig lehet most más célja, mint az, hogy a három nagyhatalom u. m. Anglia, Franciaország s Ausztria közt szakadást idézzen elő; és a furfangosságáról ismeretes orosz politikának ez végre is sikerülhet, miután Ausztria szintén osztalékot bír a feladartolt Lengyelországból, s oly jogalapok lehetnek a diplomacia által megtámadva, melyek Ausztria birtokérdekeit is mélyen érintetik.

Azt híresztelik ugyan is, hogy az orosz autocratia birodalma egységesítésére új alkotmányos doctrinát állítana fel.

E szerint az orosz hagnya Lengyelországnak bizonyos közigazgatási s törvénykezési autonómiát, de a birodalmat közönséges és egységesnek nyilvánítaná, s annak közös képviselőit Reichsrathot állítana fel.

Mindenki tisztában van azzal, hogy egy ily octroyált alkotmányféle Lengyelországot ki nem elégíti, mint a mely ha uralkodójával is tekinti a Romanov házat, de el nem ismeri azt, hogy magának az orosz népnek meghódított birtokrésze lenne, s ügyei felett ennek képviselőivel együtt határozzon; miután történelmi önállása azt igényli, hogy Lengyelország csak maga és csak is uralkodójával, mint a lengyel korona birtoklójával intézze el saját hazája ügyeit.

Csaknem bizonyos tehát, hogy Lengyelország egy orosz birodalmi tanács ígért kilátásért le nem fogja tenni fegyverét; azonban egy ily leleményességgel Oroszország nagy erőnyerhet; mert a rabszolgaságban élő orosz népre nézve végtelen vívmány lehet egy ily alkotmány, a mit az orosz népének adott, hogy a neki ígért alkotmányt megtarthassa, kétszeresen magáévá teszi csárja politikáját, s nagyobb

lelkességgel fog harezolni a lengyelek ellen; azt hitetvén el magával, hogy a nekik engedélyezendő alkotmány csak is a lengyelek ellenszégülése miatt nem fejleszthetik ki, vagy tartván attól, hogy ha Lengyelország királysági autonómiáját visszakapná, akkor egy orosz birodalmi tanács szükségessége elenyészne, mely csak azért létesített, hogy a jogosult lengyel alkotmányt paralyssálja.

E szerint az orosz hatalom megnyerné egyrészt saját népét, míg más részről Ausztriát a francia politikától elszakítaná, s ha tán nem is ösztönözné arra, hogy a régi szent szövetséget visszaállítsák; de igen arra, hogy Ausztria semleges maradjon, s ez is nyerevény lenne reá nézve.

Ha az orosz az alkotmányforma elfogadására határozta magát, a dolog természetéhez képest Ausztria többé semmi ellenvetést nem tehet Lengyelország bekeblézése ellen.

Oroszország pedig ily új alkotmányával mit sem kockáztat. Birodalmának roppant területén parancsszavától függő s Lengyelországhoz meghódítását pártoló nagy nép lakik. A lengyel minoritásban lesz mindig az orosz birodalmi tanácsban, s így alkotmányos színezettel valószínűleg az orosz beolvasszást politikáját. És Lengyelország, mely most fegyverben van önállásáért küzdve, letenné a fegyvert, hogy elfogadjon azon állapotot, a mely ellen fegyvert ragadt?

A mint azonban az orosz ily irányt venne, egy nagy és új lendülete merülne fel a historiai jog és az egységesítés kérdésének, a mely Dániában s máshol már folytonos vita tárgya. E vitatárgy egy új példával növekedne, s siettetné az eszme végeldöntését, a mire nézve döntő befolyás lenne Franciaország magatartása.

Minden esetre a lengyel kérdés annál érdekesebbé kezd válni, mert új elméletekkel jön összeköttetésbe, s így a nagyhatalmak magatartására nézve igen könnyen új álláspontokat, új csoportozatokat létesíthet.

Méltó tehát most hogy a lengyel mozgalmak elméleti irányát s fejleményeit is folytonos figyelemmel kísérjük.

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

Nyilatkozat.

T. cz. szerkesztő ur! A folyó évi Szentgyörgy hó 20-án Nagy-Szebenben tartott román gyűlés tagjai számbavétele alkalmával, a gyűlésre meghívásomat, s a meghívásra adott válaszomat illetőleg több lapokból arról gyűződtem meg: miként említett eset a gyűlés színén nem híven adatott elő, miből folyólag, a dolog mibenlété földerítését s a félreértesek kiküldetését tekintve felkérem a t. cz. szerkesztőséget, sziveskedjen becses lapjában az alább leírandó s irt tárgyra vonatkozó nyilatkozatomat közzé tenni.

„Görög egyesült érsek, Sterka Sultz ő nagyméltósága személyemet csak mint főispánt sziveskedett a Nagy-Szebenben tartandó román gyűlésre meghívni, a mi meghívó-jege emez eredetileg átvett szavaiból: „Toti Supremi comiti ai comitatului de ci pre Illustratei Tuae stb. stb.“, világosan kitetszik, mely meghívás következtében én, érsek őnagyságához a következőképpen választ intéztem: „Nagyméltóságodnak idei martius 7-ről 167. sz. a. azon becses felszólítására, melyben engemet, az erdélyi románok részére megadott, folyó hó 20-án tartandó gyűlésre, mint főispánt meghívni sziveskedett, miután hivatali helyzetemmel, valamint magán nézetemmel összeférőnek nem tekinthetem, miszerint valamelyik hazai nemzetiség, csak is különös érdekre engedményezett gyűlésében részt vehessek, kénytelen vagyok a fenirt okoknál fogva kinyilatkoztatni: hogy becses meghívásának eleget nem tehetek.“

Miután teljes tisztelettel maradtam a t. cz. szerkesztőségnek Kelt Déván, ápril 25. 1863.

Elkötelezett szolgálja

B. Nopcsa Ferencz, főispán.

Küküllőmegye. K. Gálfalva, apr. hó.

Azon különböző, Küküllőmegyét érdeklő, leginkább téves hiteli hírek után, nem tartjuk fölszemesnek, megynék közlelbi bizottmányi ülése eseményeiről felvilágosítás okáért megírni, inkább csak vázlatban azokat, melyek érdekesebbek és lényegesebbek valának.

Lehetek némelyek olyan véleményben is, mintha e megye id. bizottmányának, alkotmányos életben megerősült magyar tagjai tovább mentek volna, mint az a mai körülmények között, törvényeknek jövőre kockázata nélkül kívánatos lenne. Ha még ama hitben némelyek lennének is, szükséges emlékeztetükbe hozni, hogy ama néhány, semmi szín alatt megynéket nem képviselhető jelenleg id. bizottmányi tag véleménye vagy indítványa egyéneknek nem tekinthető, mint egyéni nyilatkozatnak; de eltekintve ettől is, álljanak e sorok azon eseményeknek és a magyar bizottmányi tagok magukviselésének némi földerítésül azon állhírek megeazolására.

A legközelebb lefolyt id. bizottmányának, az 1861. decemberben kiadott magas rendelet több szakaszai ellenére, az octroyált hivatalnokoknak kénytelen döntő szavazattal résztvételük által, kisebbségben levő tagjai, azaz a magyarok egy a jövőre következtetéssel nem lehető reservátia nyilatkozatának megtételével és jegyzőkönyvre vétetével, mint más hatóságokban is történt, a tárgyakhoz érdemlegesen hozzá szölköttek; s ottan, hol lehetett, hogy bebizonyítsa itt is a nemzetiségi sürölások iránti ellenszenvét és a testvér-fajokkai kibékülésre ösztönözték, szemelődött tartva a törvények alapján megalakult, de eloszlatott 1861-ik évi bizottmányának, a többfelől ellenünk szított, megynék más nyelvű lakosai irányában tanúsított tapintatos és méltányos eljárását, nem szalasztotta el az alkalmat, hogy a más fajok és közöttük, közös boldogságunkra elkerülhetlen egyetértést, azon tojások között szökdölő kis kör-szük korlátai között is, lelkeiből tolmácsolva fentarhassa és így remélhető jobb jövőnkre az utat kényelmesebbé tehesse, vérvő szívvel bár, hogy ezen törekvésének eszközésére is, most ezuttal, királyi esküvel szentesített törvényhozái jogkörben hozott törvényeink által körvonaloztott szélesebb alapokra fektetett hatósági autonómiák jogait nem használhatja. A négy napon tartott bizottmányi ülés alatt, a tavalyi szeptemberi gyűlés alkalmával előre állított pártoknak nyegybé kifejezésében, a minden részről óhajtott összesimulásra ösvényt látva, megtette a magyar rész mind azt, mi csak törvényeink feladása nélkül, a kibékülésre, e szük korlátok között is, alkalmat szolgáltatott. Mert, míg az 1861-dik decemberben kiadott magas rendelet értelmében, e bizottmány hatáskörét túlhaladó kormányzati rendeletek tárgyalását részint az egész bizottmánynyal egyetértéssel elutasított, részint nem éppen nagyfontosságú, de mégis most nem ide tartozó ügyben, kisebbségben maradván, hozzászólhatási jogának el nem ismerhetésével illő óvasát kijelentve, jegyzőkönyvre vétette: addig a kor kívánalmait, s jogkegyenlőségnek megfelelő indítványait, szükkeblül el nem hallgatva, bár mint országos tárgya bele nem ereszkedett, annyit kívánt kimondatni, hogy „elvből pártolja“; valamint az egyes tisztí állomásokrak nemzetiség szerint való, aránylagos betölthetését, egy kissé a románok és szászok érdekében tulkezdve közlő kívánta foganatosítani. Ugy a románok is, kik 1861-ben is itt alkotmányos érzelükről fényesen tanuskodtak, több tárgyan, jelesen az általános tisztválasztás szükségességét és a praetorialis hely megváltoztatásából keletkezett sérelmünket alkotmányos érzelükről buzditatva honfui szellemben fejtegették.

Az eszméknek hova tovább egybehangzóbb nyilvánulásának lehet tulajdonítani azon egyhangu óhajtatást is, hogy: legyen általános tisztválasztás. A románoknak méltányos magaviselésére egyebet felelni a nyujtott jobbnak elfogadásánál nem lett volna sem helyes sem ildomos. Így leve Küküllőmegyében tiszt-

választás is. Tetteink felett ítéletet hozand a jövő; s ha a testvér fajokkai kibékülés felől szép remények füstbe szállának is, mit hinni nem akarunk, nem tántorodhatunk meg tiszta tudatunkban, hogy mint eddig, most is törvényeink kétségálat hozatala nélkül méltányosok valánk és kívántunk lenni, mint egyesek is.

Történtek itt egyebek, mint másutt is, melyek némi különvéleményről tanuskodtak, de azok oly halványok és kisszerűek voltak, hogy szót, főleg annyi nap után, nem érdemelnek, mondhatni: a bizottmány választott tagjai között semmi nehézség nem vala.

Itten is, s főleg az első napon kemény harez vala a magyarok és az elnök a jegyzőkönyv felvett. Az administrator ur a három utolsó napon némi a pártok egyetértésétől élesített lelkesültségtől nem menten, komolyabb magaviselést és higgadtságot tanusított, és bebizonyította, hogy míg a kormány érdekeinek hű képviselője, addig nem feleli, hogy hazafi, hogy szabadelvűség és alkotmányos érzelűk is bír, és akar birni. Akarjuk hinni is, hogy azon komoly hazafias irányu modor a szívérésének önkéntes kifejezése vala.

E szellemben folytak tléseink; e szellemben nyilatkoztak a románok; hiszszük is, hogy a románoknak ennyire is méltányosságot, alkotmányosságot tanusított magaviselése nem a pillanatnyi fölhevülés vagy lelkesülés, hanem a komoly jövőre beható elhatározás tolmácsolója vala. Érzékeny volna a fájdalom, ha ezen modor fölül szerzett hitünk, valaha megrendülni volna kénytelen! Kecseget is a remény, hogy az bekövetkezni nem fog; még eleven emléktünkben élnek többjüknél, jelesen: az ősz érsek Solutiu exeljának meleg és szíves szóló alkotmányos és szabadelvű nyilatkozatai, melyek a törvényeinkhez hű ragaszkodás és közös boldogságunk ösztöne vágyainak valának szavai; s azon szép nyilatkozatok és tények után nem gondolhatjuk, hogy ama szép szavakat, eszméket, óhajtatásokat hű soha nem boldogító álmokkal, vagy könnyen visszavonható tetszőlegesen kedvező törvényes alappal nem bíró intézmények meggondolatlan elfogadásával ellefedjék! azon eszmék ezekből keletkezett egyetértés nem lehet más, mint a Királyhágón inneni magyarok és románok közötti kibékülésnek, és így jövőnk szébbé és lehetővé tételének alapköve.

Ezekkel szemben, rossz érzelűekkel kell regisztrálnunk, hogy az egyesült akaratalt, nagyszámú szavazattal, (tehát ezen id. bizottmányának egész bialmával felruházott) megválasztott és fel is esketett alsóbb rangu tisztviselőinknek nagyobb része, azon szép és ritka helyen feltalálható bizalommal visszaélve, még mind késik esküvel kötelezett állását elfoglalni. Ha visszarettennek, vagy nem akarták elvállalni hivatalukat, jogukban állandott akkor visszautasítani; de most majd nem egy havig bizonytalanságban tartani a közönséget. uraim! nemcsak helytelen, de veszélyes is. Tisztelet a kivételeknek! három unjonan választott szolgabíró folytonosan működik, a többi 5 s fájdalom, közöttük három magyar, nem. — Miért teszik amazok, miért nem ezek? Nem tarthatjuk egyéneknek, mint jól meg nem fontolatlának, bár néhol a volt és megszűnt octroyált szolgabírák, **ugy** hiszszük, szívesébből működnek, de ez nincs mindenütt, mert e megyének van olyan járása, hol sem a megválasztott, sem a helyettes volt szolgabíró nem működik. Nem gondolhatunk mást, mint hogy a választottak közül öt vonakodik állását elfoglalni. Mert azt csak nem képzelhetjük, hogy az 1861 decemberben költ m. rendelet ellenére, az ezen rendelet szakaszaiban meghatározott, tehát szabályszerű uton véghez vitt választás ne tekintetnek érvényesnek; nem, mert egy része valósággal elfoglalta állomását; nem, mert az idéztük rendelet szerint az alsóbb rangu tisztviselők megválasztásuktól kezdve már ténylegesen is azok; s e mellett az administrator ur nyíltan előszóval kifejezte, hogy rögön kezdjék meg pályájukat az eskü letétele után. Azt még kevésbé képzelhetni, hogy mint a főkbe, ezek is fölterjesztetnének; a m. rendelet szerint ezeknek megválasztása és viszont hivataluktól fölmentetése kizárólagosan a bizottmány jogában van; ezt a rendeletekhez ragaszkodó administrator ur igen jól tudván, nem is tehetné, a legfelsőbb rendeletek megsértése nélkül, melyet egy kormányközegről föltenni is merészség. Tény az, hogy

Küküllőmegye választott szolgabírái közül csak három működik.

Dobolyi Lajos.

Küküllőmegye. Bonyha, apr. 20.

A küküllőmegyei ev. ref. iskolai bizottság értekezletét tartott folyó hó 20-án Bonyhán m. gróf Bethlen Farkas ur elnöke alatt. E bizottság kétharmadát világiak alkotják, oly lelkes honfiak, kiket az egyházmegyei gyűlés szemelt ki a végre hogy gondoskodjanak azon erő növeléséről, mely bevehetetlen stratégiai álláspontot biztosít, a korunkban inkább szellemi mint érez-fegyvereket igénylő tusaiban a jogaiért küzdő nemzetnek. E szellemi tábor kiegészítésére nézt ott áll a 48-iki büles törvények által alkotmányunk sorompóján belől bocsátott, s az ott termelt gyümölcsök élvezésére a honalapítók útjával egyenjogósított nép; csak hogy föl kell gyújtani elméjében azon fáklyát, melynek világánál nemzeti öntudata s önértékének megismerésére eljuthasson; ki kell mivelní kielélt azon magvak befogadására, melyekből a magyar ősidőktől fogva disztó erény-virágok: a vallás, hazaszeret és királyszeretet nyiladoznak.

Hogy mit tett e tekintetben a nevezett egyházmegyei népiszkolai bizottsága, az az egyházmegyei részéről nemcsak mint eszmecsere, de mint utánzásra méltó példa is figyelembe veendő.

A bizottság elnöke ml. gr. B. F. ur gyűlést megnyitó beszédében meghatározott fejtégyén a népművelődés égető szükségét mint nemzetiségünk életkérdését; eleven színekkel rajzolva a jelen voltak elé feladatunk egyszerűségét: fölhívta a tagokat, hogy a cél szerinti népművelés elősegítését könnyítő módok és eszközök előállítására körültekintő nézeteket tanácskozással folytán kinyilatkoztatva intézkedjenek az iránt, miképp lehetne az egyh. megyénkben népiszkolákat a kor kívánalma szerinti állapotba helyezni. Előbb azonban, minthogy a tanácskozással rendelt felmerülő tárgyak megvitatása után keletkeztetett határozatoknak jegyzőkönyvre vétele tollvivőt szükségel, felszólították a tagok, egynek kebelükből jegyzővé választására, melynek királyfalvi lelkész B. J. kijelöltetvén, közmegegyezéssel elfogadtattott.

Ezen előzmények után először is a körlelkész olvasák fel a lefolyt tanévben tett körlátogatásokról s iskolavizsgálókról jelentéseiket, melyekből világosan kitűntek, a már annyiszor emlegetett hiányok, u. m. cselekvőtelenség és berendezetlen tanszobák, nemkielégítő kézikönyvek, s igen sok helyt még pedig jobb egyházainkban is a tanítókban képezhány. A mi az anyagi szegénységből eredt hiányokat illeti, a felől mindenki könnyen meggyőződhetett, hogy azoknak orvoslása csak pénz által eszközölhető, valamint arról is, miképp a kéregetés a mellett hogy vastag arzbőrt kíván, a legelszántabb ügybarát fáradozását is meddő sikerrel koszoruzná, már pedig pénz az első, mivel a létező

bajokon segíteni lehetséges. Egy oly életkeforrást kellett hát fölakasztani, melyből ha egyszerre nem is, de lassanként enyhítő cseppeket nyerjenek az idegen elembe iskolás veszélyes betegségében szülő egyházak iskolái, s iskolatanítói.

Egy ily forrásra vezető tervet dolgozott ki, b. sz. miklósi lelkész S. J. melyben indítványozza: hogy alakítsassék egy iskola segélyező társulat, csupán a világi értelmiség, paposság, tanítók és tehetősebb egyházakból, kik élet hosszán, vagy 15—20 évig mint rendes tagok kötelezzék magukat évenként bizonyos mennyiséget fizetni, egy a szegény iskolák fölsegítésére alapítandó pénztárba. A legkisebb részvény legyen 1 a legnagyobb 5 oszt. frt; legyen e pénztárnak három személyből álló kezelője, s azoknak díjja tisztelet. E segélyező társulat megalakítása a világi tanácsosok és körlelkészekre bízandó.

E tervet, mely jóval terjedelmesebben volt az indítványozó lelkész atyái által előterjesztve, a bizottság egyhangulag elfogadta, annyival is inkább, mivel maguk a világi tanácsosok is azon törvös meggyőződést nyilvánították, hogy egy előbb, az értelmiség hivatása a szegény népet oda emelni, hogy az rendeltetését felfogván, később önére is haladasson a közös cél felé. De hogy az egy forintnál kevesebbet fizetni hajlandók se zárással el a jötekonyságtól, indítványozott és elhatározott, az olyanoknak is rendkívüli tagokul elfogadása, csak hogy az olyaktól begyűlendő összeg különkezelés mellett szolgáltsassék a rendes tagok pénztárba. Ezenkívül az iskolák segélyezése tekintetéből még két indítvány tette, az egyik:

Elnök: gr. B. F. ur által, melyben ajánlja az egyház közrendi tagjainak arra bírását, hogy a nagy birtokuktól vegyenek ki közösen földet felében művelés végett s a termény öket illető részét adják át iskoláik javára. Elfogadtatván teljességbe vétetni határozottatott. A másik indítvány:

Iskolai tanácsos m. Gy. J.-é, melyben indítványozza, hogy a ml. főegyházi tanács kérsessék meg, folyamodással járulni a magos tron számolójához azziránt, hogy a községek államkölesön kamatja engedessék át az iskolák részére. Ez is elfogadtatván, határozottatott e célból a ml. főegyházi tanácsnak az illetékes egyházi testületek általi megtaláltatása.

A mi a szellemi hiányokat illeti, mint például kézikönyvek és a tanítók képzetlensége vagy hanyagsága; ezekre nézt ily forma határozatok keletkeztek: a) a kézikönyveket illetőleg. Kéréssek meg a m. főegyházi tanács, egyformaságot hozni be az egész superintendenciában nemcsak a tanrendszert, hanem a kézikönyvek névre is. b) A tanítókat illetőleg: hagyassék meg a tanítói képességgel nem bíróknak, hogy egy év alatt magukat kiképezzék, ellenkező esetben elbocsáttassanak.

Szóba hozott, hogy a többi vallási fele

kezetek főbbjei által a polgárihatóságok megtaláltattak az iránt, nyujtanának az egyházi hatóságoknak segédkeztet az iskolakötelezetek feljártatására; de hogy ref. anyaszentegyházunk főbbjei ily célból lépéseket tettek volna, annak még eddigelő semmi nyoma. Erre nézt határozatul hozottat a r. zsinat által egyházi főbb testületeinket felkérteni, hogy a több vallási felekezetek példájára, az iskolakötelezetek feljártatását, a külső törvényhatóságoknál is szorgalmazassák.

Kérdésül tette, az is, hogy míg a tanításban egyformaság hozatnék be, mire fordítsanak a tanítók főbb figyelmét? Határozat olvasás, Magyar- és Erdélyhon történelme, föld és természetrajz, számvetés, gyümölcsfa öltés.

Végül elővetített a múlt évi k. zsinat jegyzőkönyve 80-ik pontjában megnevezett elemiskolai tanterv, hogy a jövő r. zsinatnak beadandó vélemény készíttessék arról, mily módosítással lehetne azt népiszkoláinkban életbe léptetni. Erre nézt egy lelkész társunk tervet nyujtott be a bizottságnak, mely elfogadtatván a jövő r. zsinathoz át tette határozottatott; minthogy az összes népiszkolák érdeklő tanterv az egyház-megyéik véleménye nyomán fog megkésztettni, ezáltal ennek részletes közlést feleslegessé tartjuk.

Főbb vonalaiban ezek azon köztudomásra méltó indítványok és határozványok, melyekben a küküllőmegyei isk. bizottság népművelést előmozdítani törekvő nézetét kifejezte; tudnivaló azonban, miszerint ezeknek keresztülvitelére, a bizottság csak magára tekintélyezett hatálylyal nem bír; ennél fogva r. zsinat után főfogynak terjesztetni a m. főegyházi tanácsnak azon kérvényével, hogy a fennebbi indítványokat és határozatokat, a népművelés érdekében érvényre emelje.

Jóllehet a nevelés terén sok kívánni és tennivalóval találkoznak minden nyomon; elborul lelkünk midőn látjuk és halljuk az anyagi és szellemi kellek hiánya következtében élénkbe gürdült akadályokat; de még se csüggedjünk el! biztasson a remény, hogy hazánk értelmiségének segédkeze által sikerülend, a megkövetelt akadályokat haladásunk útjából elmozdítani. És hogy e reményben bizhatunk, annak szép példáját mutatá fel, a küküllőmegyei iskolai tanácsosikar azáltal, hogy késznek nyilatkozott a nevelés érdekében megtenni mindent mi erejétől kitelhető. Uram! önként kezdemenyözök léptek fel azon térre, melyen kitartással haladva, lépteik nyomán áldás fakadand! Adj! Isten hogy működésök dúsán eredményezzen!

Szólanom kellene valamit, az elismert érdemű hazafi, köztisztelőben álló főfogodnok m. gr. B. F. uról is, de gyenge tollam úgy sem adhat semmit, azon viruló babérhoz, melyet a közügyek iránt buzgó egyik legbuzgóbbikának, tisztelői szírvirágokból tűzve elismerésük jelölő homlokára tűzének. Köszönetet kellene mondanom ügyeink kezelésében tanúsított fáradozásáért, a bizottságnak saját grófi lakában elfogadása — és gazdagon megvendégeléséért; de jól tudom miképp mindezeket annyira kötelességének ismeri, hogy köszönetem visszatartattnak. Kívánnom hát hogy Isten grófi családját, vallásunk, baránk és nemzetünk javára soká éltesse!

B.

Bécs, april. 24.

Tegnap tartá a dézsi társalkodási egyület rendes évi közgyűlését, a mely alkalommal életének új korszakába lépett, s fenállásának 30-ik évnapját ünnepelte. Azért nevezem új korszakának, mivel az alakulás 4 évre történt 8 frt évi díj mellett, melynek évenként aug. 20-ig leendő befizetésére a tagok kötvéllélek kötelezzék magukat; szükséges volt pedig ezen hosszabb időre biztosítás azért, mivel az egyület mátl kezdve házbért fizet, az épület átmenvén az év. ref. egyház birtokába, a szerződésnél fogva, mivel az építés az egyház helyén történt 25 évvel ezelőtt. A gyűlés Torma István volt országgyűlési képviselő elnöke alatt tartatott meg. Miodjárt a megnyitó beszéd után indítványoztatott, hogy azon tagok névsora, kik 30 éven keresztül részvényesek, s e szerint mondhatni a társulat alapítói valának, jegyzőkönyvileg örökíttessék, mely indítvány elfogadtatott. Azután következett a pénztár állásáról kimutatás felolvasása, melyből kitűnt, hogy jelenleg van a pénztárban 383 frt, a miből kivonva a még kiadandókat marad 50 frt; van azonban az együletnek kamatozó tőkében 1000 frtja. Az új tagok névsora felolvasatván, kitűnt, hogy 62 tag irt alá kötlevelet, s mivel azok jegyzéke még mind nem jött be, bizonyos, hogy a fenállásra szükséges 72 szám még felül is lesz haladva. Meg kell még említenem az indítványok közül, hogy nagy hazánkia Deák Ferencz, ugy b. Eötvös József, gr. Teleki Domokos és rom. kath. püspök Hajnald Lajos az egyület tiszteletbeli tagjainak lönnek megválasztva, a választási oklevél szerkesztése Torma Károly és Medgyes Lajosra bízott; ez utolsónak azon indítvány is elfogadtatott, hogy Eötvös Józsefnek azon beszéde, melyet múlt május 28-án Deák Ferencz nagy hazánkfához tartott az 1861-ik országgyűlési tagok arcképgyűjteményének átadásakor, s mely a magyar lapokban meg nem jelenhetett, irattassék le s az egyület könyvtárában örökidőre megtartassék emlékeztet okáért; mely indítvány is nagy helyséssel lön fogadva.

A könyvtár állásáról kimutatás felolvasatván, azon említésreméltó környilmény jött az egyület örömdetes tudomására, hogy az olvasó tagoktól s az olvasási díjból bejött összegből szinte fedezve lön a könyv-vásárlási költség; minek megértésére tudni kell, hogy a tagok az olvasásra ki vett szépirodalmi munkák olvasási díjában naponta 1 frt fizetnek, ugy a női olvasó részvényesek is, kik ezenkívül még 2 frt évi olvasó-díjt is fizetnek. Ezen szabály ellen, a gyűlés jóváhagyta.

— Te vagy Gáspár? — szölt Rinald.
— En vagyok uram! — szölt az apród.
— Nyugodj le azon dívánra, s pihend ki magad. Megtaláltad-e a székelyeket? Kiosztád a pénzt?

— Igen uram! köszönettel fogadták.
Csönd lett. Rinald elszenderült. A kakasok hajnalra szöloáltak. Zováthbérceének komor sötét orma felett a hajnal közeledének fehér színe kezdett szétterülni, s perczenkint oly észrevetlentül, mint a virágok növése terjedt a világosság; a sötétlő láthatárra szép tavaszi nap hajnalra nyílt. Az ebek esaholása élénkebb lön, a marhák ordításai hallszának, melyek a kutnyikorgások zajára várták szomjuk enyhítését. És im egyszerre a keleti hegy oldalon ismeretes kiáltás hallszik! A kiáltó szava, ki stentori hangjával így ordított:

— Uh! huh! Halljad falu halljad! Falubírságával kiáltja a bíró, hogy minden ember sötét orma ásoval, kapával jelenjen meg a falu házához! Mert valaki meg nem jelenik, tizenkét forint büntetés leszen uh! hajh!
Régí idők hagyománya! A falu kiáltó által így adják közre a községi előjáróság rendelkezéit a nép között, melyeknek a népség mindig hiün engedelmessékedik.

Rinald a kiáltó hangjára fölriadva, izgatottan ült föl ágyában. Gáspár, Gáspár! kiáltta.

— Nyisd ki az ablakokat, hadd halljam mit ordít az azon semmirekellő?

Gáspár fölnyitá, és a kiáltó éppen akkor kezdé ismét „Uh hajh!” sb.

— Menj nézd meg hová gyülekeznek? mit akarnak. Gáspár távozott.

— Valami újabb boszút forraltak ök az éjen át. Ah nem szokott esalni sejtésem. De jó szempillantásban találtak.

Hirtelen felugrott ágyából, s felöltözve, fegyvereit szedte elé s sötét boszus arccal rendre töltögette.

— Ha ki fogtok hívni gaz tolvajok, ott fogtok találni, de Zováth Rinald orrát nem csipdesik boszultatlanul a szemtelen legyek!

(Folytatjuk.)

TÁRCZA.

AZ

ÚSZAKI FÉNY.

(Folytatás.)

— E gazemberek visszaélnék e zivataros szempillantással. Menj! küldjed az udvarbíró a falusbíróhoz, kit szöloislon föl, hogy marhámat azonnal szabadon bocsássa, különben oly hatalmaskodási pört sújtok nyakára, hogy unokája is megemlegeti.

Az apród elietett. Rinald ingeriltlen járt le s föl szöbájában, tagjai a méregtől remegének. Láttá, hogy a nép reflectál erős erőreinek elfogatására, kiktől rettegott, s kik által minden ily kihágások ellen lehet az étkezni. Most szárnyszerűen megebezzve érzé magát a hatalmas ur. Csak belső eselédésére támaszkodhatott. Ez pedig kisebb létszámmal volt, hogysiem egy felizgatott község féktelen kihágásainak ellentállhasson.

Gábor és Izidora igyekeztek csillapítani őt; de bármennyire akart csöndesülni, a mai nap különböző eseményei annyira megrázkódatták egész idegrendszerét, hogy a legkisebb zörrenés delejes ütéstint hatott reá.

Midőn az udvarbíró visszajött a falusbíró nyers és goromba izenetével, miszerint lejárt az, hogy Zováth ur a község helyeit továbbra is bitangolja; a heves férfiúr areza a dühtől és boszútól egészen eltorzult, dübösön csapta meg öklével asztalát s menydörögve kiáltá:

— Eltiprom e gazembert, mint egy ocsmány férget.

A fiatalok mindenképp igyekeztek elvonni Rinald figyelmét ingerlőssége tárgyaitól, s végre nyjból kezdett hullámozó vére csillapodni.

A mint képzelhetjük, ezen folytonosan nyúló kellemetlenségek és izgatottság bizonyos feszültséget idézett elé, mely miatt a fiatal

pár nem élvezheté tartózkodás nélkül a viszontlátás örömet s a felmerülő újabb-újabb esetek levén a társalgás tárgyai, ezek éppen nem lehettek alkalmasok átmenetelt képezni azon édes és bizalmas nyilatkozatokra, mikre fiatalaink szíve máskülönben annyira készen állott. E kedves viszontlátás örömet általában zavarta Rinald izgatottsága és rossz kedve, melyet hasztalanul törekedett erőltetett nyájassággal palástolni. Izidora szemé folytonos figyelemmel csöngte atyján, kit ennyire fölhaborítva talán soha sem látott, és lelkenek feszült aggodalmait nem csilapíthatá egészen le az előtte legkedvesebb ifju jelenléte, s éppen nem csodálkozunk, ha többször beszéltek a tömeg durva és nyers indulatáról, mint Amor szelid gyönyöreiről.

Az idő későre haladt már, a család lelki zaja annyira kezdett csillapulni, hogy csöndes álmat remélhettek; de a méregcsöppek még nem fogytak bi. Az udvarbíró jelenté Rinald-nak, hogy a másnapi szántásra meghívott szölolekér egyike sem akar megjelenni a szolgálatra, s szemtelenül feleseltek szemben ural parancsával.

Rinald ott ellenszegülés mindennél inkább föllázta. Ugy érezte magát mint haldokló orosz lány, kit szamarak rugdosnak. Böszülten ugrott föl egy pamlagról s parancsot adott eselédésének, hogy két szölolett, kik szemtelenül izentek uroknak, azonnal vásra verve hozzanak udvarába. Ingeriltésége oly nagy volt, hogy midőn parancsa teljesítve lön s az ellenszegülőket nagy zajjal hurezolóak be udvarára, maga személyesen rohant le s pofozta őket össze-vissza, és kurtá vásra veretve dobátá be pinezéjébe.

Midőn a salomba visszaérkezett, a fiatalokat egészen megdöbbené haragtól, indulatól eltorzult kinézése. A szoba melegebb lege szöditőleg hatott az érzékre. Inait remegni érezte, s öntudatlanul rogyott egy karszékre.

Izidora remült sikoltással szaladott atyjához, mialatt Gábor kirohant a sebéss után.

Az értelmes sebész azonnal észrevette,

hogy a nagy vérázongás miatt szölhűdés fenyegeti a ház urát, gyorsan megnyitott fején egy véreter és Rinald nemokára magához tért. Elrémülve tapasztalták mindnyájan, hogy a beszélő akarónak nyelve akadoz és nagy nehezen tudja magát kifejezni. Rábírták őt a lefekvésre s sokáig virasztának ketten ágya mellett Gábor és Izidora, míg nem végre Rinald kívánata folytán nyugalomra távoztának, s az örködést egyik leghivebb s legügyesebb apródjuk vette át.

Az idő már éjfélt után volt s mindnyájan, sőt Rinald is kezdett elszenderülni, midőn egyszerre az ablakokat rőt fény csapta meg.

— Hah a nyomorultak, hogy kizsákmányolják tehetetlenségem ez irtózatosszempillantását! ? menj hű eselédem! szörtmet fölgyujtát, mentsetek meg a mit lehet.

Ezalatt az egész udvari eselédesség talpon volt, Gábor is gyorsan öltözködve lerohant az udvarra, míg Izidora s a nevelőnő szintén fölriadva szöndertükből, Rinaldhoz sietének.

Egy pár kazal szöna volt meggyujtva, mely a szörtinek a Küküllő felőli részén fektüdt. A víz közeletése s a eselédesség és állatomediások élénk részvéte, s kiválólag Gábor ügyes intézkedése folytán a tűz terjedése gátolva lön, s a gyorsan elégett kazal szönek tüziperjei is kioltattak. A falusiak közül alig tíz ember jelent meg az oltásra, kiknek neveit a földes ur tudakozván, ugy találá, hogy ez a helységnek tíz szabad székely lakója. Azonnal átadott hű apródjának száz forintot, hogy közzöttik egyenlő arányban kiosssa.

— A nemes vér még a boszuállás óráiban sem tagadja meg magát. Oh hogy legalább tíz becsületes ember maradt még Halomvölgyen — szölt végtelen levertséggel Rinald s ezzel kérte Gábor s leányát, távozzanak és fektüdjenek le. Talán már elég volt ennyi csapás! mondá és befordult ágyában.

Izidora a nevelőnővel eltávozott. Nem sokára Rinald hű apródja visszatért s lábujjhegyen haladva a kandalló felé, helyet foglalt egy széken.

gyását is megnyerte, nincs kifogás; csak hogy, hamár az egyet könyvtárát mondhatni kölcsön-könyvtárrá alakította, legalább 2 példányban kellene megszerezni a nevezetesebb munkákat; mert most megtörténik, hogy az egyleti tag néha egy-éven át is alig jut az óhajtott művek olvasására; ez csak az irodalmi művekre áll, a tudományos munkákért nem fizetnek olvasási díj, és mégis benn hevernek; de azért az egyletnek mulasztóatlán kötelessége lenne, legalább maradandó becsű oly tudományos munkákat, mint az erdélyi muzeumgyűlés s a tudósárság évkönyvei, s a bukaresti szemle, megszerezni, ha nem jut az olvasási díjból, pótolhatná az egyleti pénztár. Ezután tisztaválasztásra került a sor a szabályok értelmében. Igazgatókká a folyó évre Véér Zsigmond, Ungvári György; választmányi tagok: Tatrosi Ferencz, Krémer Samu, Medgyes Lajos, Véér György és Kovács Samu; pénztárnok: Govrik Péter; jegyző: Keresztes Nándor; könyvtárnok: Szabó Gerő. A szavaztatásról megválasztva. Végül, a pénztári számadások megvizsgálására s a könyvtár számadatára bizottságok neveztek ki oly utasítással, hogy eljárások eredményéről a jövő gyűlésre tegyenek tudósítást.

Ezek voltak a gyűlés nevezetesebb tárgyai; hogy kissé terjedelmesebben írtam, kaszinónk iránti közérdeklődésnek, s azon körülménynek kérem tulajdonítani, hogy jelen viszonyaink között a socialis téren minden mozzanatot, figyelemreméltó jelenségnek tartok, mert ez azon év, a melyen minden körülmények közt hasznosnak működhetünk hazánk anyagi és szellemi felvirágozására.

Külföldi levelezés.

Bukarest, apr. 22.

Még egyszer ts. Benkő Károlyról, a hazai történelem feledhetetlen bajnokáról.

Mély bánatot okozhatott ts. Benkő Károly ur véletlen halála a hazai történelem barátainak szíveiben, melyen elszomorított engem is itt a távolban, kiben én egy évtized előtt ifjúságom bölcs mentorát voltam szerencsés tisztelhetni a maros-vásárhelyi ref. tanodában, s ki a mult évben hozzám intézett kedves levelében engem barátságosán méltatva, oly nemzeti ügyben hívott fel segédkezetek nyújtani, mi az ő véletlen halálával fájdalom ismét félben szakad, lellem kibeszélhetetlen bánatára.

„Leirtam — ugymond hozzám irt levelében — Csikót, Gyergyót, Kászt, részletesen, általánosan s ki is adtam előfizetés útján. Ezután Marosszéket s közelebbi Maros-Vásárhelyt, mely többi annak képviselő testülete a tanácsal együtt a város költségén nyomtatni s a tiszta hasznát jutalmul nekem ajándékozni sziveskedett, tisztelheteli polgársági oklevél kíséretében. Marosszék is nemes hazafias kebelrel fogadta művem s ez is annak idejében sajtó alá adódik. Változatlanul férfias és komoly célozom a hátralevő Három, Udvarhely- és Aranyosszékeket is híven leírni, miben nagyon elősegít azon körülmény, hogy néhai b. e. édes atyámról e czélra feles kezirataim maradtak s még többet gyűjtöttem mellőlük. Mielőtt azonban felhasználom, oly körültekintéssel kell tennem, mi két egész évet igényel; minden helységben külön megjelennem mulhatatlan levén, melyhez hozzá is fogok a jövő hónapban Isten segédelmével. A már említett munkálatok bevégezése után, ha az idők kedveznek és engedek, szeretném az oláhok és moldovai telepeket is alaposan előbbi műveimhez csatolni; mindazért, hogy ezek az ugynevezett csángó-magyarok valóságos székely atyafiak, kik különböző hazai viharok következtében huzamos évek sorain kívültek ki; s mindazért, hogy felültesen többen, de valódi-lag senki le nem írta szokásait, lakaikat stb. mint kellene. E czélra azonban legjobb akaratom mellett is mitsem tehetek, módom merőben hiányozván, ha pártfogók nem találkoznak. Miképp lehetne ezt annak idejében kívinni, erre nézve időnként elvárom tudósítását, tanácsát, mint a körülményeket ismerőtől és terjedelmes hatású befolyásúnál fogva olyantól, ki nem szájhős, hanem tettű és lelkes hazafi. E tárgyat nem ártana közölni az Oláh-Moldvaországokban lakó magyar értelmiséggel, hátha vagy egy tehetős moecénás akadna. Sok éve, hogy nem láthattam kedves barátomat, meszsze szort minket is a sors egymástól, de el kedves emlékei lelkemben, s midőn ottan-ottan hírlapi cikkeiket olvashatom, lelki élvét okoz nekem; de ezután gyakori leveleinkben találkozni fogunk s ezt ne is mulasztjuk el. Csik-Somlyó, jun. 17-én 1862.

E meglehetősen kedves levelet utasításaim miatt csak szeptemberben vettem, s akkor csak pár szóval válaszolva érintkezésbe tettem magamat e fontos hazai ügy érdekében minden Moldova-Oláhországban lakó bizalmas barátimmal. Lépeim nem maradtak eredmény nélkül s e hónap 3-án, a már fájdalom boldogulthoz irt levelemben, reményt nyújthattam a fáradszónak buvárnak, miszerint annak idejében hű pártfogókra fog találni Moldova-Oláhország csaknem minden városá-

ban. Sőt e levelém elküldése után is még több pártfogókra találtam. És most már mindennek vége van... A haza lelkes fia hazánk belügyeivel elfoglalva. Valjón mikor fog találkozni egy második Benkő Károly, ki oly szaképességgel és ifjú lélekkel megáldatva lépjen át a kárpátokon felkeresni a bujdosó testvéreket és híven esetelni az elhunytak szomorú állapotát, főleg Moldovában.

Nyugodj csendesen hazánk történelmének örökemléki fáradszónak hű buvárnak mező-kövesdi sirbolydában, a történelem muszája viharos drága poraid felett; pihenésed nem ismerő munkás szellemed lelkesítse az ifjú nemzedéket annyit tenni, áldozni a hazáért, mennyit tud tétél és áldozat. Pihenj csendesen!!

Koos Ferencz,
ref. lelkész.

KÜLÖNFÉLÉK.

— „ÉSZAKI FÉNY“ című regény első és második kötete elhagyván a sajtót és a könyvkötő, lapunk mai száma mellett szétküldjük tisztelt olvasóinkhoz a regény megrendelése iránti felhívásunkat, fölkeréven hazai irodalmunk barátainak e regény terjesztése s megrendelése körüli hazafias közremunkálását. A regény harmadik kötete május végén hagyja el a sajtót, s küldetik meg a t. megrendelőnek.

— Szombaton, május 2-án ismét egy igen érdekes előadás lesz színházunkban, akkor kerülendően színe: „Nyomorultak“, dráma, Hugó Victor hasonezümi világhírű regénye után írta fia, Hugó Károly. A kik a terjedelmes regény olvasásához nem juthatnak, itt pár óra alatt annak kivonatát, tartalmát jól megismerhetik.

— Színészeink most egy igen érdekes operettre készülnek „Az átváltozott macska“ Offenbachtól, mely szinte rövid idő múlva színe kerülend.

— A szombati újság távirati közlése szerint, a hivatalos „Gen. Corr.“ azon értesítést hozza, hogy az erdélyi országgyűlés tárgyalási legfelsőbb elhatározás már az udvari korlátnakhoz megküldött, s annak összegyűlése idejéül július 1-je van kitűzve; a gyűlés helye Nagy-Szeben. Ugy halljuk, hogy e kérdésben az itteni hivatalos főbb körökbe is jött értesítés.

— A mint mondják, id. kormányzói tanácsos Jakab Bogdán ur, a napokban táviratilag Bécsbe hivatott.

— Hír szerint ő császári és apostoli királyi Felsége Prónay Albert báró ő nagyméltóságát koronáról méltóságából és hűségmélőki állásától saját kérelmére kegyelmesen felmenteni méltóztatott.

— Az előtakai fürdő bizottmányának felosztását vettük, melyben tudatja, hogy a fürdő idény május 15-én megnyílik s a fürdő végzésének ismertetése mellett annak berendezésére teszi a közönséget figyelmessé u. m. 1) Egy új és minden kellemekkel bíró hideg lobogó berendezése. 2) Több más ásványvízek megszerzése és jó friss savó készítése. 3) A meleg fürdő kijavítása és határozott árszabály minden fürdőre. 4) Kényelmes új lakások építése és a már meglévőknél észszerűsítése. Azon intézkedés is történt, hogy a lakások a lehető legolcsóbb állandó árba tételre. 5) A Brassóval napotai közlekedés létrejötte a cs. kir. postakocsi. 6) Vidám társalgásra alkalmas előmozdítása társas összejövetelek és zenésztől mulatságok által stb. A fürdő idény alatt egy a hazai nyelveken jártas orvos és jól rendezett gyógyszerár áll hűszen a vendégek rendelkezésére.

— A „Gazeta“ transilvaniei-ben méltánlattal említtetik a „Kolozsvári Közlöny“ mint „egyike a magyar lapoknak, mely a journalistica terén erélyllyel küzd nemzete érdekében“ mellett, de másfelől nem vonakodik a románokra nézve kedvező tényeket is közölni, igyekezőn egyetértést eszközölni azon két elem közt, melyek Erdélyben tulsúlylál bírnak“ stb. — „Herm. Ztg.“ egyik közelebbi számában pedig a „román congressus“ eredményéről írt cikkében aziránti várakozást jelenti ki, hogy már most mi, magyar lapok, kigyót bekát kiáltunk a román nemzetre. De hiszen maguk a románok se vallják egy szívtel s egy lélekkel, sőt a bécsi centralista lapok is kétségkednek aziránt, hogy az a hivatalnok és pap urakból összeválogatott hermannstadter Congress az egész román nemzet közvéleményét képviselte volna. Miért szidjuk hát a nemzetet magát, mely nem küldött egyetlen képviselőt se, csak értelmiségének korszorjából hivatott meg verba trauensmünnere? Értjük, s feljegyezzük ezt is a szombati sörger politikai, hazafit, emberbaráti stb. érényneinek lajstromába. Reméljük, hogy a román journalistica is erti s följegyz. Azonban mi nem akarunk genirozni senkit se nemes szenvedélynek gyakorlatában. Hadd vessen konkolvt, ha ez dicshágya. Mi megrostáljuk egy kissé a buzát s úgy vetjük el, bízva Istenben, hogy megjutalmazza becsületes fára-

dozásunkat, melynek előbb utóbb bekövetkező sikere iránt éppen nem estünk még kétségbe.

— A „Herm. Ztg.“-ból olvassuk, hogy Nagy-Szebenben több év óta egy a legszenbtebb oltári szentség szakadatlan imádása és szegény templomok fölsegéllésére alapított római-catholica nőegylet áll fenn, a melynek mostani elnöke gróf Montenuovoné ő nmiga született gróf Batthyáni Julia, csilagkeresztes palotabölgy.

— A szász nemzeti gyűlésben még mind a községi ügy szervezése iránti javaslat részletei felett foly a vita. Azonban már vége felé közeleg.

— A „Concordia“ fogarasi levelezője ezen patheticus felkiáltással végzi egyik közelebbi tudósítását: Oh román nemzet, te még nem szenvedtél elegendő! oh, képviselői elv jőj el Fogarashoz, ebbe az alkotmányos Eldoradoba, hogy tanulj meg, mi az az autonomia! Nem tréfa.

— Az udvari kancellária Magyarországnak számára egy új sajtótörvényt dolgozott ki, mely részint az 1848-diki törvényből, részint az osztrák pátensekéből van összeállítva. A honi sajtótörvényt nem akarják egyszerűen visszaállítani s ennek okául azt hozzák fel, hogy az esküdtisékek az ideiglenes rendszert össze nem egyeztetették. Az udvari kancellária terve azonban akadályokra talál, minthogy az ideiglenes sajtószabályzat behozatalával a katonai hatóságok sajtóbírósi működésének természetesen meg kellene szűnnie, s ez bizonyos bécsi körökben aggodalmat ébreszt; másrészt a sajtót a rendszeres törvényesékek alá kellene rendelni, s a királyi curának szükség esetében mint fölbebezési bíróságnak octroyált törvény alapján kellene itélnie, ez pedig Pesten talál élénk ellenzésre.

— Mezey K. volt honvédezedes Debreczenben egy lépcsőzetesen eslevén, lábszárát kettőtörte. A „H-gy“ e szerencsétlenséget meleg kebelrel fájlatja. Kit annyi csatában kikertült az ellenség golyója, egy nyomorult megcsuszamlásnak lón áldozta. — A betegét a lakosság legnagyobb részének részvéte kísérté ágyába, hol állapota, ügyes orvosi ápolás alatt, a körülményekhez képest türtelű. Adja Isten mielőbb tökéletes felgyógyulását!

— Ferdinánd császár hetvenedik születése napján (apr. 19) Prágában általános népiünnep volt, miben az összes nép a legélénkebb részt vev. A nép nagyrészt a várakba vonult, hol katonai tisztelgés is tartott, melyre az egész helyőrség kiállított. Ennek végezte után a polgári és katonai tekintélyek és számos küldöttségek tisztelegtek. A főldmarsall, gróf Nostiz, az országgyűlés szerencsekívánatait vitte meg neki.

— Bécsben több nagyobb szeszgyárban kísérletet tettek kukoricalevelekből szesz előállítására, és pedig rendkívül kedvező eredményre.

— Harminezhét év előtt levagott friss marhabús. Egy bécsi nagykereskedő asztalára a napokban olyan hus is tétetett fel, melyet Spitzbergában bádóg szelencékben elvasa találtak. A szelencék legméntesen voltak elzárva, s a rajtok levő jegyekből tisztán ki lehetett venni, hogy a Parry kapitány expedíciójához tartozó emberek ásták el 1826-ban. A vendégek között tudósok is voltak, s a hus egészen friss izület s minden szagtól vagy avasságtól mentnek találtak.

— (Rakonzéatlankodás.) A napokban V. A. igari birtokos harmadmagával a határban járván, mintegy 6—8 zsidóval találkozott, kik közül egy szabadságos katonára a fentebbi birtokost megtámadta, a megtámadott magát védelmezvén, a megtámadót arcul csapta, erre a zsidók neki rohantak s annyira összeverték, hogy testén nagy sérülések vannak és egy újabb orvosilag elvágni kellett. Ezen uton álló tény miatt a helység közbirtokosai közt általános a boszankodás és ingerültség a zsidók ellen s csak is az gátolva a kitörést, hogy a csendbirtokosok által a garázdálkodók elfogattak és a szolgabírói hivatalnak átadtattak.

— A sajtó viszonyokat elég híven rajzolják a következő adatok: A „Stimmen aus Innerösterreich“ szerkesztőjét Einspieler lelkész, az államügyész perbe fogván, igaztási vád alapján három havi fogságra s 150 forint biztosíték elvesztésére kérte elítélni s a törvényszék egy havi fogságra és 60 ft pénzbírságra ítélte el. A „Reform“ — mint már említettük — lefoglaltatott, s a nyomdában, a hol nyomatik, szigorú moctászt tartat ki bírói rendelet folytán. Az „Obecné listy“ szerkesztője Kober nyomdatulajdonos ellen vétőválasztás lesz jövő hó 11-én a prágai országgyűlés előtt, mint a közszendháborító ellen. A „Nar. listy“ írja, hogy a nevezett nyomdász-szerkesztő ügyében dr. Greger folytatott az államminisiteriumhoz, kérvén, hogy semmisítse meg a helytartóság azon rendeletét, mely szerint a nyomdászengedély vonassék meg Kobertől, de a minisiterium ezen kérelmet nem hallgatá meg. A „Ozas“ egyik munkatársának, Ohrzanowszky

Leonak elfogatását az országos főtörvényszék is helyben hagyta.

— Az európai uralkodók létjegyzéke megtekintéséből a következő nevezetességek tűnnek fel: 1) legöregebb uralkodó a 82 éves württembergi király, I. Vilmos, ki született 1781-ben; 2) legifjabb uralkodó a 17 éves reusz-greitz herceg, XXII. Henrik, ki született 1846-ban; 3) legrégebb, azaz 56 év óta uralkodik a schwarzburg-rudolstadt herceg, Günther Frigyes, ki 1807-ben lépett trónra; 4) legkorábbi uralkodó a portugali király, Don Luis; mert jöhet vele azon egy évben, u. m. 1861-ben léptek trónra még a török császár Abdul-Aziz, Vilmos porosz király, és lichtensteini János herceg, de maga Don Luis az év végefelé novemb. 8-án lépett trónra; 5) legidősebb korában lépett trónra heszen-hamburgi Ferdinánd gróf, valamint reusz-greitz LXVII. Henrik herceg is, mert trónra léptek mindkettő 65 éves volt; 6) legifjabb korában lépett trónra II. Mária Izabella spanyol királynő, azaz 3 éves korában; 7) van 42 uralkodó, közöttük 1 pap Rómában, 1 nem keresztény Stambulban, kettő nő, u. m. angol királynő I. Victoria, s a mindjárt említett spanyol királynő. Az egészből 32 német, 10 nem német; ezen tizből is kettő, u. m. az angol és belgiumi, némileg német. K. M.

POLITIKAI HIREK.

Franciaország. Páris, apr. 22. A „France“ írja: A midőn Gortsakoff herceg megkapta a három hatalmasság képviselői által közölt jegyzékeket, felelet helyett egyszerűen azt nyilatkoztatta, hogy az ügyet kormányába élbe terjesztendi. Sz. Pétervárt azt hiszik, hogy a lengyel ügy felett indult tárgyalások hosszasan fognak tartani, és hogy augusztus vége előtt nem fognak barátságos egyetértésre jutni. Ez a tény, a „France“ szerint, minden háboru miatti aggodalmat el kell hogy oszlasson; mert szeptemberben kezdve lehetetlen a finn öblöben vagy a balti tengeren valamely tengerészeti hadműveletet kezdeni. Ez az akadály szeptembertől aprilisig tart. Más szókkal azt akarja, a „France“ mondani, hogy a Francia- és Oroszország közti háboru jövő aprilisban veendi kezdett.

A „Kreuzztg.“-nak írják, hogy Napoleon császár 55-ik születése napján ezt mondta: „Lengyelország helyreállítása többet fog tenni dynastiám megszilárdítására, mint egy tartomány hódítása.“ Ezenkívül azt is nyilatkoztatta, hogy Ausztria és Anglia semlegessége felől már biztosítva van. Oroszországnak legalább is az első francia császárság által alakított városi hercegséget s az egyszerű személyi uniót, valamint a kathol. vallás szabadságát minden egykori lengyel tartományai-ban helyre kell állítani.

A „Gen. Corr.“ egy nagyon harezias tudósítást közöl Párisból. A börze megrémülése — írják april 20-ról — rendkívüli. Azok, a kik Walewzski gr. termeit látogatni szokták, azt mondják, hogy a háboru már csak idő kérdése, és hogy a császár előbb vagy utóbb, ezzel vagy más alkalommal segítségére menend a lengyeleknek. A tudósítónak alapos okai vannak, e közlésekben ez uttal többet látni pusztá hozzávetéseknek.

A „Herald“ párisi levelezője, a ki eddigi tudósításaiban hihetlenné állította, hogy a lengyel kérdésből háboru kerekedjék, most a következőleg ír: Fájdalom egy oly intézkedésről kell önt tudósítanom, a mely arra mutat, hogy a kormány lehetségesnek tartja a háborut. Minden hajóállomás parancsnoksághoz rendelt ment, hogy a vízreszállított összes pánzéllőhajókat szereljék fel, a még munkában levőknél gyors bevégezést sietessék; egyszersmind tegyenek jelentést minden tartalékos állapotáról, s hogy mennyi idő szükséges teljes felszerelésükre. Párisban azt vették észre, hogy Svédországnak Oroszországgal elleni támadó magatartása, közvetlenül Czartoriski hercegnek Stockholmban tett látogatása után, sokkal feltűnőbb lett. A háborújosok e látogatásra nagy fontosságot helyeznek s azt állítják, hogy a herceg a francia kormánytól küldetéssel volt megbízva.

A Párisban tartozkodó oroszok nagyon el vannak keseredve a császár iránt azért, hogy a lapoknak a lengyel ügyben felette szabad szót enged s e mellett pénzügytjeiket, gyűlékezéseket s egyéb személyes részvételeket nem akadályoz.

Odillon Barrot 30,000 francia delnő által aláírt kérvényt vitt Madridba, a melyben a királynétól kegyelmet kérnek az elítélt protestansok számára. Montpensier herceg közbenjárására a kérvény benyújtott a királynéhoz, de ő felsége tagadó választ adott.

Olaszország. Turin, apr. 24. Az „Opinione“ írja: Kormányunk válaszirata a lengyel ügyben küldött francia jegyzékre, már elment Párisba. Azt hisszük, hogy a válaszirat, habár ohajztást fejez ki, hogy Olaszország közremunkálása kedvező eredményre se gítse Franciaország lépéseit, mindamellett.

fontartja a mi sajtószert politikai állapotaink által igényelt cselekvési szabadságot.

Most már azt beszéljük, hogy a cselekvési párt egészen felhagyott Velenczére célzó terveivel, és hogy egész erőlyel egy Délolaszországban kiutendő felkelést szervez. A mint mondják, a felkelés júniusban fogja kiútni. Hozzáteszik, hogy Lamarmora sürgőseleg kívánja Nápoly- és Sziciliának ostromállapotba helyezését, és hogy a kormány hajlandó is a tábornok kívánatait teljesíteni.

Németország. Berlin, apr. 23. Poroszország barátjai aggodva néznek a jövő elébe, látván, hogy előjelek szerint nem lehetetlen, hogy a febr. 8-ki conventio formális szövetséggé alakul át Oroszországgal. S hogy itt nem pusztá hírekről van szó, tanúsítja az a körülmény, hogy biztos tudomás szerint, a bécsi kabinet már sürgősnek tartotta figyelmeztetni a porosz kormányt azokra a veszélyekre, a melyek egy ily lépésből az európai békére nézve származhatnak. Hogy ezek az aggodalmak nem alaptalanok és hogy Poroszország nem dolgozhaték jobban a francia tervelő kezére, mintha febr. 8-ki egyezményét formális szövetséggé bővíti ki, — felesleges mutogatni. Hogy azonban Porosz- és Oroszország egy követ funak, az is mutatja, hogy a porosz távirtdai hivatalok semmi oly tudósítást fel nem vesznek, a mely a lengyel felkelők győzelméről szól.

A „Berl. Börsenztg.“ írja: Diplomataink egy idő óta sajtószert végzetes sorsra üldözi, a mely egy némelyikük iránt részvételt tölt el bennünket, de egyszersmind mint együttes jelenet, lehetséges, hogy új tapasztalati adatokkal fogja gazdagítani a tudományt. Azon számos esetekhez, hogy diplomataink elmebetegséget kaptak, a napokban egy újabb járult, s úgy látszik, mintha politikai zűrzavarjaink valóban nagyobb befolyással volnának az értelem megzavarására, mint családotti remény, boldogtalan szerelem s többféle. A lap kíméletből nem említi neveket.

Orosz- és Lengyelország. A „Czas“ szerint a kalisi vajdaságban általánosan ki-

tűtött a forradalom. A felkelők, a kik több osztályban, legkevésbé számíva, 2000-en vannak, kitűnő fegyverzetűek és két ágyúval is van, Pyzdryben, Slupceben s Konintól fél mérföldnyire távolra állomásoznak. E csapatok vezetői többnyire francia tiszt, a kik mint egy 30-an lehetnek. Seyfried csapatja Kolo és Konin között áll, az orosz csapatok háta megett.

Krakkóból írják, hogy Posenben, a porosz hatóságok örködése dacára, francia-olasz legiót szerveznek. A lyoniak, mind szolgált katonák vagy garibaldianusok, megérkeztek után mindjárt első nap besoroztatnak. Más csapatok más helyeken szervezkednek s azt remélik, hogy május 1-je előtt valamennyien csatákra szállhatnak. Már e hó 16-án számos csapatőrösítés indult el a felkelőkhez.

A „Dziennik Poznański“-nak írják Samogitiából apr. 15-ről: Néhány nap előtt a samogitai tengerparton két hajó jelent meg fegyverekkel és katonai kellékekkel rakódva, a melyeket a felkelők örvendő vettek birtokukba. Az oroszok igen későn jöttek, hogy a part-raszállítást megakadályozhassák. Apr. 13-án egy harmadik hajó kötött ki Memel és Polangen között egy erdős tájékon fegyverrel kívül 300 jól fegyverzett ember is szállott partra, a kik a Lipawából ellenük küldött félézázad lovasságot szétverték.

Az „Indep. B.“ egy utazó elbeszélése után közli, hogy legnagyobb részt veszen a forradalomban a közép osztály és a kereskedői kar. Franciaországból azt az utasítást kapják a lengyel hazafiak, hogy a míg csak lehet tartassák magukat, nyújtsák és élcszszék a mozgalmat, a míg hathatós segélyük mehet külföldről.

Lithaniából közlik, hogy minő üntepélyességgel alakulnak ott a felkelő csapatok. Egy egy község fegyverfogható lakossága a papjukhoz megy s kéri, hogy ültözzék fel papi díszruhájába s adja rájuk áldását. A lelkes megáldja őket, aztán elégetnek minden császári kibocsátványt és ukázt s azzal indulnak a harcztérre.

A „Gen. Corr.“-nek egy varsói tudósítása szerint Constantin nagyherceg még csak igen rövid ideig fogna Varsóban maradni. Avatott körökben azt beszéljük, hogy a nagyherceg csak május 13-át (ő szerint 1-jét), a mint tudva van, az amnestiára nézve kitűzött határidőt várja bé Varsóban s azonnal indul Pétervárra, a honnan nem egy hamar, alkalmasint többé nem is tér vissza. Varsóban nem ámitják magukat azzal a reménnyel, hogy az amnestiának valami jelentékeny eredménye legyen, s a kitűzött határnapot csak arra valóknak tartják, hogy akkor az egész királyság feletti polgári és katonai hatalom Berg tábornok kezében összpontosíthatassék.

Egyébirt az ugynevezett amnestia horderejével, a mely annyira tévesztett hatást tett az egész országra, még eddig senki sincs tisztában. Ha az ország megugyogtatására lett volna az számítva, úgy azt kellett volna hinni, hogy azt az ezer meg ezer foglyot, a kik a börtönökben, a varsói várban s más erődkben sindevésnek, azonnal szabadságra helyezik. Ilyesminek azonban még eddig semmi nyoma; sőt a fogdosások napról napra ketőztetett szigorral folynak, s a közönség az ostromállapot szigorú rendszabályaival mindinkább zaklatva van. Az érkező idegeneknek, a vasuti állomásokon, különböztetés nélkül megmozdítják zsebjüket s egész testüket a csendőrök. Mindez még fokozza az amnestia által keltett ekkeseredést. Még a nyugodtabb gondolkodású emberek is tevékenyebb részt vesznek a forradalomban, úgy hogy a harczó felek közti kiengesztelődés lehetősége most még távolabbi kilátásban van, mint eleinte.

Ujabbak. Bécs, apr. 27. A „Gen. Corr.“-nek „különféle“-ink közt érintet közlése kiengesztelése az erdélyi országgyűlés egybehívását tárgyzó legfelsőbb határozat egyéb pontjait illetőleg a következőkről értesülünk: Az ismeretes választási módor, lényeges változtatások nélkül helybenhagyatik; az országgyűlés a jelenlevők többsége által határoz. A

kir. propositioik egyike a román nemzetiségnek az egyenjogú nemzetiségek közé felvételére vonatkozik; egy második, a különféle nemzetiségek nyelvnevelő használatát iránt rendelkez; a harmadik a birodalmi tanácsba való követküldéssel foglalkozik. A többi előterjesztmények körülbelül hasonló azokhoz, a melyek a lajhántuli országgyűlések elé terjesztettek, és politikai fontosságu dolgokat nem tartalmaznak. A gubernium választásáról szó sincs. Hasonlóképp hallgat a propositio az unioról is.

— Krakkó, apr. 26. A mai „Czas“ szerint apr. 22-én Mosakowski Pazureknél Olkusz közelében egy orosz hadosztályt tönkretett s két szekert ejtett zsákmányul. A varsói forradalmi városfőnökség 21-ről szóló napi parancsában megtiltja az adó fizetését az orosz kormányának.

— Brüsszel, apr. 26. Az itteni francia követ megbízást kapott kormányától, hogy Belgiumot a nagyhatalmaknak a lengyel ügyben tett lépéseikhez való csatlakozásra hívja fel.

— Uj-York, apr. 16. Az Angliával kitörhető háboru miatti aggodalom növekszik. Az egyesületiek felhagytak Charleston bevételével. A „New York Tribune“ bizonyosnak mondja, hogy Seward egy jegyzéket küldött Londonba, a melyben felelőssé teszi Angliát, ha kalózhajók építését engedi meg a különszakadtak részére.

— Puebla, mart. 24. Forey tábornok főhadi szállása egy mérföldnyire van Pueblától. A francziák megszállották a város körüli magaslatokat.

Bécsi börze Aprilis 29-kén: Nemzeti kölcsön 81.30. 5% Metalliques 75.35. Bank-részvény 793.—. Hitel-részvény 201.50. Váltó Londonra 112.50. Ezüst 112.35. Arany 5.38.

Aprilis 27-kén: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 74.75. Erdélyi 72.50.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

Hirdetmény.

299. sz.

(91) (2-3)

Báró Huszár Károly, továbbá gróf Mikes Mária báró Huszár József özvegye, mint gyermekei t. gyámjok, valamint báró Huszár Anna a pprds. 24. és 85. §-ai értelmében arról értesítetnek, hogy ellenük Ócsai Ignác azon keresetre nézve, melyet gróf Csáki László, mint néhai gr. Csáki Antal örökösei jogai fenntartója ellene, úgy gr. Eszterházi László és több más alperesek ellen örökség iránt f. 1863-dik évi január-hó 14-kén 50. sz. a. folytatólag beadott, ezen kir. ker. ítélő táblánál ugyanazon évi ápril-hó 4-kén 299. sz. a. szavatossági igényeit újabbán bejelentette. Kelt Eperjesen, a Tiszán inneni ker. ítélő tábla 1863-dik évi ápril-hó 13-kán tartott ülésében.

269. sz.

Hirdetmény.

(92) (2-3)

Íktári gróf Bethlen Katalin asszony b. Bánfi Miklósnő, mint néhai gr. Kornis Mihálytól származott gyermekei gyámnyja, gr. Haller Ignác, gr. Kornis Károly ur, gr. Kornis Zsuzsanna asszony gr. Kornis Elek özvegye, Dániel Anna asszony Szentkereszti Imrénő, görény-szent-imrei Berenczei János, mint liúvese b. Henter Rozáliától született gyermekei gyámja, b. Henter József, Uzoni Beldi Albert ur, b. Henter Józefa asszony Desőfi Mihály, ezen utóbbi 5 alperes egy is, mint b. Henter Anna, b. Rakovszki Márton özvegye örökösei, b. Perényi Bertalan, mint néhai gr. Kornis Emiliától született gyermekei gyámja, gr. Haller Ferenc, gr. Haller Anna asszony gr. Kornis Károlynő, gr. Haller Sándor, gr. Haller Matild asszony gr. Teleki Józsefnő, gr. Haller Klára asszony Kelemen Jánosnő, gr. Haller Gábor, gr. Haller Borbála asszony gr. Bethlen Józsefnő, gr. Haller Cecilia asszony gr. Eszterházi Dénesnő, és gr. Haller György a p. p. 24. és 85-dik §-ai értelmében arról értesítetnek, hogy ellenük Doboczki Ignác, Almási Hermína Almási Felixnő, Nagy-Apolló Horváth Istvánnő és Koos Anna Nagy Imrénő azon keresetre nézve, melyet gr. Csáki László, mint néhai gr. Csáki Antal örökösei jogai fenntartója ellenük, úgy gr. Eszterházi László és több más alperesek ellen örökség iránt f. 1863-dik évi január-hó 14-kén 50. sz. a. folytatólag beadott, ezen kir. ker. ítélő táblánál ugyan azon évi márczius hó 23-kán 269. sz. a. szavatossági igényeiket újabbán bejelentették. Kelt Eperjesen, a Tiszán inneni ker. ítélő táblának 1863 dik évi ápril hó 13-kán tartott üléséből.

NEM HIVATALOS.

(93) Alóliirt tisztelettel tudatja a nagyérdemű t. cz. közönséggel, hogy a

báznai fürdőt

(Medgyes mellett)

május hó 17-kén megnyitandja, a hol is a t. cz. vendégek kényelméről a legjobban gondoskodva van.

Báza, april havában 1863.

M. Ehrlich, fürdő-haszonbérlo.

(89)

(2-2)

Hirdetés.

Figyelmeztetik a tisztelt közönség az itt ez év május 4-dik napján tartandó

országos új vásárra,

mely kezdetét nevezett hó első napján veszi, s különösen a barom- és juhvására nézt kielégítő reményeket nyújt. — Maros Ludas, április 19-kén, 1863.

Kiadta: HANCZ PÁL, jegyző.

Nyomatott az ev. ref. fűtanoda betűivel (Bel-farkasutca 74 sz.)

Melléklet: Megrendelési ív az „Északi fény“ című regényre.